

Anonimizuota versija

Vertimas

C-495/19 - 1

Byla C-495/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. birželio 26 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polska)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. gegužės 14 d.

Ieškovė:

Kancelaria Medius SA z siedzibą w Krakowie

Atsakovas:

RN

NUTARTIS

<...>

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy (Poznanės apygardos teismo XV civilinių bylų apeliacinė kolegija)

<...>

2019 m. gegužės 14 d. <...> išnagrinėjęs

bylą dėl Kancelaria Médius SA z siedzibą w Krakowie ieškinio,

pareikšto RN

dėl mokėjimo,

pagal ieškovės apeliacinį skundą

dėl *Sąd Rejonowy w Trzciance* sprendimo,

priimto 2018 m. spalio 30 d., <...>

<...>

nutaria:

pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

Ar 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) (toliau – Tarybos direktyva 93/13/EEB) 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos proceso nuostatos, pagal kurias teismas gali priimti sprendimą už akių remdamasis vien ieškovo ieškinyje pateiktais teiginiais, kuriuos jis privalo laikyti teisingais tuo atveju, kai atsakovas (vartotojas), teisingai informuotas apie bylos nagrinėjimo datą, neatvyksta pagal šaukimą ir nesigina nuo ieškinio?

<...>

Pagrindimas

I. Faktinės bylos aplinkybės ir procesas pagrindinėje byloje

1. Ieškovė *Kancelaria Médius SA z siedzibą w Krakowie* pareiškė ieškinį, kuriuo prašė priteisti iš RN 1231 zlotų sumą su palūkanomis. Ieškinio motyvuose ieškovė nurodė, kad reikalaujama suma kyla iš paskolos sutarties, kurią atsakovas sudarė su ieškovės pirmtake ribotos atsakomybės bendrove *Kreditech Polska Spółka*, kurios buveinė yra Varšuvoje.
2. Prie ieškinio ieškovė pridėjo reikalavimo perleidimo sutarties su savo pirmtake sudarymą patvirtinančius dokumentus (**orig. p. 2**) ir bendrosios sutarties kopiją be atsakovo parašo.
3. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį, pripažinęs, kad „ieškovės pateikti bylos dokumentai tikrai nesuteikia pagrindo konstatuoti, kad jos pareikštas reikalavimas yra įrodytas. Neįmanoma pripažinti, kad dokumentai – procesinis įgaliojimas – ir dokumentai, patvirtinantys suteikto įgaliojimo tinkamumą, reikalavimo perleidimo sutarties kopija, reikalavimo perleidimo sutarties 1 priedo ištrauka, 2016 m. lapkričio 2 d. mokėjimo reikalavimas ir 2016 m. lapkričio 2 d. pranešimas apie pavedimą, nesant jų įteikimo atsakovui įrodymų, ir bendrosios paskolos sutarties Nr. 83043008033 kopija galėjo įrodyti pateiktą reikalavimą. Tai yra privatūs dokumentai, įrodantys <...> tik tai, ką juose pareiškė juos pasirašęs asmuo. Jie niekaip nepatvirtina, kad atsakovas ir ieškovės pirmtakė sudarė paskolos sutartį ir kad atsakovui buvo perduota 770 PLN pinigų suma. Kadangi atsakovas nesigynė, teismas priėmė sprendimą už akių, tačiau juo atmetė ieškinį.

4. Ieškovė padavė apeliacinį skundą, teigdama, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė, be kita ko, *Kodeks postępowania cywilnego* (Civilinio proceso kodeksas, toliau – K.P.C.) 339 straipsnio 2 dalį, netaikydamas jo ir remdamasis ne vien jos ieškinyje pateiktais teiginiais. Apeliacinio skundo motyvuose apeliantė siekė įrodyti, be kita ko, kad pirmosios instancijos teismas pirmiausia turi remtis ieškiniu teiginiais, ir tik juos „įvertinęs neigiamai“, turi pradėti įrodinėjimo procesą. Šiuo atžvilgiu teismas pažeidė proceso taisykles, nes nepriėmė sprendimo dėl įrodinėjimo, susijusio su dokumentais, kuriais remdamasis jis konstatavo aplinkybes ir kurie tapo tiesioginiu ieškiniu atmetimo pagrindu (*Sąd Rejonowy* pripažino, kad ieškovė neįrodė savo reikalavimo). Todėl ieškovė prašė pakeisti apskųstą sprendimą ir patenkinti visą ieškinį.
5. Siekdama pagrįsti savo poziciją, ieškovė nurodė keletą teismo sprendimų, patvirtinančių jos pateikiamą poziciją. Iš šių sprendimų matyti, jog šie teismai laikėsi nuomonės, kad jeigu atsakovas nesigina, teismas turi priimti sprendimą už akių, remdamasis vien ieškovo teiginiais, kuriuos jis pateikė ieškinyje. (**orig. p. 3**)

II. Nacionalinės ir Sąjungos teisės nuostatos, kurios gali būti reikšmingos šiai bylai

6. Nacionalinės teisės nuostatos [cituojami K.P.C. fragmentai]

PIRMA DALIS

BYLOS NAGRINĖJIMAS IŠ ESMĖS

VI ANTRAŠTINĖ DALIS

III DALIS. ĮRODYMAI

1 SKYRIUS. Įrodymų vertinimas ir dalykas

227 straipsnis. Įrodinėjimo dalykas yra faktinės aplinkybės, turinčios esminę reikšmę bylos išsprendimui.

228 straipsnis

1. Visuotinai žinomų aplinkybių įrodinėti nereikia.

2. Tas pats taikoma faktinėms aplinkybėms, kurios yra žinomos teismui *ex officio*, vis dėlto teismas per posėdį turi atkreipti šalių dėmesį į juos.

229 straipsnis

Taip pat nereikia įrodinėti faktinių aplinkybių, kurias nagrinėjant bylą pripažino kita šalis, jeigu šis pripažinimas nekelia abejonių.

230 straipsnis.

Jeigu šalis nepareiškia savo pozicijos dėl kitos šalies teiginių apie faktines aplinkybes, teismas, atsižvelgdamas į visos bylos nagrinėjimo rezultatus, gali konstatuoti šias faktines aplinkybes kaip pripažintas.

231 straipsnis.

Teismas gali pripažinti nustatytais tas faktines aplinkybes, kurios turi esminę reikšmę bylos išsprendimui, jeigu tokią išvadą galima daryti iš kitų nustatytų faktinių aplinkybių (faktinė prezumpcija).

232 straipsnis.

Šalys privalo nurodyti įrodymus faktinėms aplinkybėms, iš kurių jos kildina teisines pasekmes, patvirtinti. Teismas gali pripažinti, kad yra leistinas šalies nenurodytas įrodymas.

233 straipsnis.

1. Teismas vertina įrodymų patikimumą ir galią pagal savo įsitikinimą, išsamiai ištyręs surinktą medžiagą.

2. Remdamasis tuo pačiu pagrindu teismas svarsto, kaip įvertinti šalies atsisakymą pateikti įrodymą arba šalies sudaromas kliūtis rinkti įrodymus nepaisant teismo sprendimo.

234 straipsnis

Teisės aktuose nustatytos prezumpcijos (teisinės prezumpcijos) yra privalomos teismui; vis dėlto jos gali būti nugincytos, jeigu tai leidžiama pagal įstatymą.

2 SKYRIUS. Įrodinėjimo procesas

1 SKIRSNIS. Bendrosios nuostatos

235 straipsnis

1. Įrodinėjimo procesas vykdomas bylą nagrinėjančiame teisme, nebent to neleidžiama padaryti dėl įrodymo pobūdžio arba atsižvelgiant į didelius sunkumus ar neproporcingas išlaidas, palyginti su ginčo dalyku. Tokiais atvejais bylą nagrinėjantis teismas (**orig. p. 4**) nurodo surengti įrodinėjimo procesą vienam iš savo narių (paskirtasis teisėjas) arba kitam teismui (prašomasis teismas).

IV DALIS. TEISMO SPRENDIMAI

1 SKYRIUS. Sprendimai

1 skirsnis. Sprendimo priėmimas

316 straipsnis

4

1. Užbaigęs bylą teismas priima sprendimą, remdamasis tokiomis aplinkybėmis, kurios yra susiklosčiusios baigiant nagrinėti bylą; visų pirma sprendimo dėl reikalavimo netrukdo priimti tai, kad jis tapo vykdytinas nagrinėjant bylą.

3 skirsnis. Sprendimai už akių

339 straipsnis

1. Jeigu atsakovas neatvyko į teismo posėdį arba atvyko, bet nedalyvauja teismo posėdyje, teismas priima sprendimą už akių.

2. Tokiu atveju ieškovo teiginiai dėl faktinių aplinkybių, nurodytų ieškinyje arba procesiniuose dokumentuose, kurie buvo įteikti atsakovui iki teismo posėdžio, laikomi tikrais, nebent jie kelia pagrįstų abejonų arba buvo pateikti siekiant apeiti įstatymą.

7. Sąjungos teisės nuostatos

Direktyvos 93/13/EEB 6 straipsnis

1. Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.

Direktyvos 93/13/EEB 7 straipsnis

1. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuočių pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.

2. Pirmojoje straipsnio dalyje nurodytos priemonės apima nuostatas, pagal kurias asmenys arba organizacijos, pagal nacionalinės teisės aktus turinčios teisėtą interesą apsaugoti vartotojus, gali pagal atitinkamus nacionalinės teisės aktus iškelti bylą teismuose arba kompetentingose administracinėse institucijose, kad būtų priimtas sprendimas dėl to, ar bendram naudojimui parengtos sutarčių sąlygos (**orig. p. 5**) yra nesąžiningos, ir galėtų būti pritaikytos tinkamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią tolesniam tokių sąlygų naudojimui.

3. Tinkamai atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, antrojoje straipsnio dalyje nurodytos teisinės apsaugos priemonės gali būti atskirai arba kartu nukreiptos prieš kelis pardavėjus ar tiekėjus iš tos pačios [to paties] ekonomikos sektoriaus arba prieš jų asociacijas, kurios naudoja arba rekomenduoja naudoti tas pačias bendrąsias sutarčių sąlygas arba panašias sąlygas.

SESV 267 straipsnis [visas tekstas]

<...>

III. Teisinės nacionalinio teismo abejonės ir jų reikšmė teisinio klausimo išsprendimui

8. Lenkijos civiliniame procese numatyta galimybė priimti sprendimą už akių, „jeigu atsakovas neatvyko į teismo posėdį arba atvyko, bet nedalyvauja teismo posėdyje“ (K.P.C. 339 straipsnio 1 dalis), taip nukrypstant nuo rungimosi principu grindžiamo proceso (kuris visų pirma numatytas K.P.C. 316 straipsnio 1 dalyje ir 227 bei paskesniuose straipsniuose). **(orig. p. 6)**
9. Sprendimas už akių taip pat gali būti priimtas bylose, iškeltose pagal ūkio subjekto ieškinį vartotojui.
10. Sąlyga dėl sprendimo priėmimo už akių visų pirma yra įvykdoma tokiu atveju, kuris yra nagrinėjamas šioje byloje, t. y. kai atsakovas (vartotojas) nesigina po to, kai jam yra tinkamai įteikiamas ieškinio nuorašas. Nb. Lenkijos procese leidžiama įteikimo fikcija tuo atveju, kai šalis neatsiėmė teismo siųsto dokumento, kuris jai turėjo būti įteiktas, nors pagal konkrečias nuostatas tam buvo sudarytos galimybės (vad. pakaitinis įteikimas, žr. K.P.C. 139 straipsnį). Todėl neretai susiklosto situacijos, analogiškos šioje byloje nagrinėjamai situacijai, kai ūkio subjektas pareiškia ieškinį dėl mokėjimo, o atsakovas, kuris yra vartotojas, nesigina nuo ieškinio.
11. Tokioje procesinėje situacijoje yra labai svarbi K.P.C. 339 straipsnio 2 dalies formuluotė, pagal kurią, teismui priimant sprendimą už akių, „ieškovo teiginiai dėl faktinių aplinkybių, nurodytų ieškinyje arba procesiniuose dokumentuose, kurie buvo įteikti atsakovui iki teismo posėdžio, laikomi tikrais, nebent jie kelia pagrįstų abejonių arba buvo pateikti siekiant apeiti įstatymą“. Iš šios nuostatos matyti, kad faktinis sprendimo už akių pagrindas turi vienašalį pobūdį, taigi yra paremtas faktinėmis aplinkybėmis, kurias ieškovas nurodė kaip aktyvioji šalis. Taigi sprendimo už akių faktinis pagrindas taip pat yra ieškovo teiginiai, jeigu jie teismui nekelia „pagrįstų abejonių“ arba jeigu teismas neįsitikina, kad šie teiginiai buvo pateikti „siekiant apeiti įstatymą“ (K.P.C. 339 straipsnio 2 dalis).
12. Reikėtų pažymėti, kad K.P.C. 339 straipsnio 2 dalies nuostatoje vienareikšmiškai nenurodyta, ar joje esančios neigiamos sąlygos („pagrįstų abejonių“, „apeiti įstatymą“) turi atsirasti išnagrinėjus pačius ieškovo teiginius, ar platesniame kontekste, t. y. taip pat konkrečiai remiantis prie ieškovo ieškinio pridėtų „procesinių dokumentų“ ar kitų dokumentų analize.
13. [trumpas doktrinoje vyraujančių nuomonių pristatymas] <...>
14. <...> **(orig. p. 7)**
15. <...>
16. <...> K.P.C. 339 straipsnio 2 dalies formuluotė neišsklaido abejonių dėl to, ar nagrinėjamas reglamentavimas, pagal kurį dėl vartotojo leidžiama priimti sprendimą už akių, kurį priimant faktiniu pagrindu laikomi tik ieškovo (ūkio

- subjekto) teiginiai, jeigu jie nekelia „pagrįstų abejonų“ arba jeigu teismas nenusprendžia, kad teiginiai „buvo pateikti siekiant apeiti įstatymą“, atitinka vartotojų apsaugos lygį, kurio visų pirma yra reikalaujama pagal Direktyvą 93/13/EB, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytą teismo pareigą patikrinti „galimai nesąžiningą tam tikrų sutarties, sudarytos su vartotoju, sąlygų pobūdį“ (visų pirma Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 41 punktą).
17. Tokioje byloje kaip ši, t. y. kai ūkio subjektas pareiškia ieškinį vartotojui, kuris nesigynė nuo ieškinio, *Sąd Okręgowy* abejones sukėlė klausimas dėl to, ar K.P.C. 339 straipsnio 2 dalies neigiamos sąlygos nėra tokios, pagal kurias yra reikalaujamas vienodas apsaugos lygis. Reikėtų pažymėti, kad ir „pagrįstų abejonų“ sąlygą, ir sąlygą dėl teiginių „siekiant apeiti įstatymą“ galima būtų laikyti lanksčiu mechanizmu, bet tai tikrai nėra tas mechanizmas, kuris užtikrintų vienodą vartotojų, kurių procesinė padėtis yra tokia pati, apsaugą. Kiekvienoje byloje vartotojų apsaugos lygis labai priklauso nuo ieškovo pateiktų teiginių išsamumo.
 18. Be to, išanalizavus minėtą nuostatą darytina išvada, kad kuo ieškovo teiginiai lakoniškesni, tuo mažesnė tikimybė, kad teismui kils „pagrįstų abejonų“ ar kad jis nuspręs, kad šie teiginiai buvo pateikti „siekiant (orig. p. 8) apeiti įstatymą“, taigi bus daugiau galimybių, kad bus priimtas ieškovui palankus sprendimas už akių, teismui išsamiau neanalizuojant jo reikalavimų pagrindo.
 19. Visų pirma reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad klaidingas, atsižvelgiant į K.P.C. 339 straipsnio 2 dalies dispoziciją, pirmosios instancijos teismo sprendimas leido konstatuoti, kad yra pagrindas atmesti ieškinį. Remdamasis teisingai aiškinama nuostata, *Sąd Rejonowy* (pirmosios instancijos teismas) šios bylos aplinkybėmis privalėtų patenkinti ieškovės reikalavimus.
 20. Vis dėlto teismas privalo užtikrinti veiksmingą teisių, kurias vartotojai kildina iš Direktyvos 93/13, apsaugą (Sprendimas *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 44 punktą). Suformuotoje jurisprudencijoje Teisingumo Teismas pabrėžia viešojo intereso – vartotojų, kurių padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjų arba tiekėjų apsaugos – pobūdį ir svarbą (2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 40 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
 21. Teisingumo Teismas taip pat pabrėžia, kad iš esmės Sąjungos teisėje procedūros, taikomos nagrinėjant tariamai nesąžiningas sutarties sąlygas, yra nesuderintos, todėl kiekviena valstybė narė jas nustato savo teisės sistemoje, bet reikia užtikrinti, kad tokios procedūros nebūtų mažiau palankios nei reglamentuojančios panašias situacijas, kurioms taikoma vidaus teisė (lygiavertiškumo principas; Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, 57 punktą ir Sprendimo *Aqua Med*, C-266/18, 47 punktą).
 22. Nacionalinės teisės nuostatos taip pat turi užtikrinti teisę į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje numatytą veiksmingą teisinę gynybą

(Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17 57 punktą ir Sprendimo *Aqua Med.*, C-766/18, 47 punktą).

23. Įvertinus minėtas bylos faktines aplinkybes ir teisinį kontekstą, nėra akivaizdu, kad teismas, priimdamas sprendimą pagal K.P.C. 339 straipsnio 2 dalį, galėjo pažeisti lygiavertiškumo principą, nes ši nuostata vienodai taikoma visoms civilinėms byloms, iškeltomis Lenkijos teisme, neatsižvelgiant į tai, ar atsakovas yra vartotojas, ar kitas teisinių santykių dalyvis.
24. Taip pat reikėtų pažymėti, kad jeigu teismas šios bylos aplinkybėmis taikys C.P.K. 339 straipsnio 2 dalį, jis neturės pagrindo tikrinti šalių sudarytos sutarties sąlygų, įskaitant galimai nesąžiningas sąlygas. Dėl to atsakovas, kuris yra vartotojas, netektų apsaugos priemonės (**orig. p. 9**), kurios vienas iš elementų yra *ex officio* veikiančio teismo atliekama sutarties, kuri yra teisme pateikto reikalavimo pagrindas, kontrolė.
25. Todėl, *Sąd Okręgowy w Poznaniu* vertinimu, reikia, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pagal SESV 267 straipsnį išspręstų problemą, kuri yra keliamą rezoliucinėje dalyje pateiktame prejudiciniame klausime.

<...>